

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2
0
2
4



No 4

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati



74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982



Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 1344 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 30-aprelda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoirazimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.



MUNDARIJA

Organizational Behavior and Leadership.....	12
Ibrokhim Gulomov	
Baliqchilikda klasterlarni tashkil etishning nazariy asoslari.....	20
Olim Murtazayev, Muydinov Olim Bekmuratovich	
Оценка состояния привлечения инвестиций в сферу туризма Узбекистана и механизмы управления	26
Арзиматов Бобирмирзо Зокирджон угли	
Biologik aktivlar buxgalteriya hisobni milliy va xalqaro standartlarga muvofiq takomillashtirish masalalari ...	29
Axmadaliyeva Zebo Abduxalimovna	
Aholi yashash joylarida yong'in risklarini bartaraf etish xizmatlardan foydalanish imkoniyatlari.....	34
Aziz Zikriyoev	
O'zbekistonda ilmiy darajali kadrlar tayyorlash tizimi boshqaruvining tashkiliy tuzilmasi va vazifalari.....	42
Beknaeva Shaxnoza Vladimirovna	
Mintaqaviy turizmning iqtisodiyot rivojlanishiga ta'siri (O'zbekiston turistik xizmatlar bozori misolida).....	47
D. B. O'roqova	
Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini ko'paytirishning asosiy yo'llari.....	52
Ibrohimov Boburmirzo Baxtiyor o'g'li, Sayfiddinov Sarvarbek Anvarbek o'g'li	
Sanoat korxonalarining aksiyalar bozoridagi faoliyati tahlili: muammolar va yechimlar	57
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
Qurilishda modernizatsiya va diversifikatsiya qilish asosida yangi ishlab chiqarish quvvatlarini oshirish	65
Islamov Ozodjon	
Sanoat korxonalari innovatsion salohiyatini oshirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish yo'llari.....	69
J. K. Boymurodov	
Mamlakatda yashil iqtisodiyotni rivojlantirish yo'nalishlari	74
Kadixodjayeva Nilufar Raxmatullayevna	
BlokchEYn texnologiyalari yordamida raqamli iqtisodiyotni o'zgartirish	79
Karabayev Rustam Zafarovich, Saitkamolov Muxammadxo'ja Sobirxo'ja o'g'li	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida zamonaviy mehnat bozorining rivojlanishi	86
Layli Mirzayeva	
Xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirishda investitsion resurslardan samarali foydalanish mexanizmlari.....	90
Luiza Komilovna Xaydarova	
Umumta'lim muassasalari sonining ekonometrik tahlilini pedAgogik metodlar yordamida amalga oshirish....	95
Ravshanova Muhayyo Maxmanazarovna	
O'zbekiston tarixiy shaharlarida turistik faoliyati shakllanishi va ularni boshqarishning nazariy asoslari.....	100
Meliqulov G'ayrat Abdug'afrovich	
Iqtisodiy rivojlanish va ilmiy tadqiqot rivojlanishining havo ifloslanish darajasiga ta'siri	107
Murodullayev Kamoliddin Sherzod o'g'li, Sadibekova Bibisora Djapparovna, Turdiqulov Farrux Ravshanjon o'g'li	
Hududlarni rivojlantirish va "yashil iqtisodiyot"ni shakllantirishning ekologik muammolari.....	112
Maxkamov Saidafzal Saidkamol o'g'li, Yigitaliyeva Dilnavo Mansurjon qizi	
Ekoturizm obyektining tasniflanishi va alohida xususiyatlari	118
Qodirov Azizjon Anvarovich	
Mamlakatimiz oliy ta'lim tizimida sifat menejmentidan foydalanishning konseptual asoslari	123
Saidqulova Firusa Farmonovna	
Bo'lajak iqtisodchilarning kasbiy kompetensiyalari.....	127
Shukurova Marifat Xodjiakbar qizi	
Ta'limning bosqichlari va ularning inson kapitalini shakllantirishdagi ahamiyati	131
To'rayeva Hurriyat To'yqulovna	
Hududlarda to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb etish dasturini amalga oshirishda marketingni rivojlantirish yo'llari.....	138
Xamidov O. X., Tojiyeva A. F.	
Investitsiyalar marketingning strategik aspektlari.....	145
Xodjamberdiyeva Dilnoza Bahtiyorovna	
Xorijiy investitsiyalarni jalb etishda investitsion muhit jozibadorligini oshirishga nazariy qarashlar	151
A. Bektemirov, A. A. Abdurahmonov	
Qishloq xo'jaligi raqobatbardoshligini oshirishning ilg'or xorij tajribasi.....	156
Abdulloyev Asliddin Junaydullayevich, Ochilov Narzullo Fayzulloyevich	
Sanoat ishlab chiqarish tizimining investitsion xususiyatlari	161
Yodgorova Xalima To'liqinova	
Turizm sohasi uchun yuqori malakali kadrlarni tayyorlashda davlat va xususiy sherikchilikning o'zaro bog'liqligi tahlili.....	167
Raxmatov Adxam Itolmasovich	



Mamlakatimizda turizm tashkilotlari faoliyatini qo'llab-quvvatlash maqsadida marketing instrumentlari orqali samarali tizim yaratish.....	171
Suyunova Kamilla Baxromovna	
Qishloq xo'jaligida agrokimyo xizmatlar ko'rsatishning iqtisodiy samaradorligini oshirish yo'llari.....	175
Tabayev Azamat Zaripbayevich	
Yashil iqtisodiyotga investitsiyalarni jalb qilishni faollashtirish muammolari.....	180
Xomitov K. Z., Masharipova S. R.	
Considerations on the Problem of Illegal Migration and Human Trafficking	185
Azamatova Gulmira Bayirbekovna, Otarbayeva Guljan Kobeyevna	
Sustainable Development and Environmental Economics in Uzbekistan: A Focus on Carbon Pricing and Renewable Energy	188
Muhammadiyev Po'latjon Ilhomjon o'g'li, Urganbayeva Dilnoza Toxtasinovna	
The use of Digital Technologies in the Provision Of Utilities to the Population	194
Mamanazarov Oybek Shomurodovich, Inoyatova Durdona Shoxaydarovna, Alijonov Jamshid Alijon o'g'li	
The Current State of the Digital Economy in the Agrarian Sphere: Problems and Solutions	198
Babadjanov Abdirashid Musayevich	
Behavioral Theory of the Firm.....	203
Egamberdieva Oydin Abror qizi	
The Role of Information Technologies in Increasing the Capitalization of Commercial Banks	209
Egamova Makhfurat Esanovna	
Финансовые риски в исламском финансировании для внедрения в Республики Узбекистан	213
Абдуллоев Фуркат Олимджонович	
Совершенствование методологии экспертизы инвестиционных проектов	218
Бекимбетова Гулнора Маратовна	
Методические подходы к формированию механизмов стратегического управления развитием химической отрасли.....	225
Бибутова Шахло Саъдуллаевна	
Меры по снижению доли теневой экономики в стране.....	230
Махмудова Юлдузхон Бахромжон кизи, Сафаров Гиёсиддин Абдуллаевич ўгли	
Формирование национальной инновационной системы – одна из приоритетных задач повышения конкурентоспособности Республики Узбекистан	234
Н. М. Махмудов, А. А. Алиев, З. А. Мирзоев	
Мониторинг и анализ современного состояния и развития промышленности в Узбекистане.....	239
Назарова Раъно Рустамовна, Исмоилова Малика Дилшодовна	
Цифровая платформа как инструмент трансформации бизнес-процессов.....	245
Раупов Жамшид Рашидович	
Роль применения ключевых показателей эффективности труда на предприятиях.....	251
Рахматуллаева Шахноза Хамидовна	
Влияние цифровой трансформации на инвестиционную привлекательность Узбекистана.....	257
Саиткамоллов Мухаммадхожа Сабириходжа угли, Маркабаева Жансая Айбек кызы	
Организация и координация методической помощи при управлении педагогическими кадрами	263
Хакимова Майя Юрьевна	
Интеграция узбекистана в мировое экономическое содружество путем унификации бухгалтерского учета на основе МСФО	268
Зарипова Саёхат Зафаровна	
Tijorat banklari tomonidan investitsiya loyihalarini moliyalashni rivojlantirish imkoniyatlari.....	273
Abduqodirova Ozoda Anvarjon qizi	
Tijorat banklari tomonidan jismoniy shaxslarga ajratilgan kreditlarning joriy tahlili.....	278
Abdusalomov Jaxongir O'ktam o'g'li	
Globalashuv sharoitida mamlakatimizda sug'urta bozorini raqamlashtirishning ahamiyati.....	284
Anvarova Z.	
The Role of Parents and Teachers in Promoting a Healthy Lifestyle in Children	288
Axtamov Djamshed Baxromovich	
A Study of the Importance of Green Economy in Uzbekistan Sustainable Economic Development and its Measurement Indicators in Relation to Environment	293
Ataniyazova Maksuda Baltayevna, Tairova Zarnigor Mammatt qizi	
Konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobot tuzishning zarurligi.....	298
Avazov Ilxom Ravshanovich	
Foydani soliqqa tortish obyekti sifatidagi iqtisodiy tarkibi.....	303
Axrorov Zarif Oripovich	
Surxondaryo viloyatida aholining uy-joy bilan ta'minlanganlik darajasini tahlili.....	311
Ibragimov Qobil To'xtamishovich	
Review of Methodological Approaches to Enterprises Financial Condition Analysis.....	316
Ismailova Maxbuba Mirxalilovna	



Innovatsion rivojlanish sharoitida xizmat ko'rsatish sohasini tasniflanishining nazariy va ilmiy asoslari.....	321
Masharipova Manzura Alimbayevna	
Korxonalarda benchmarking strategiyalarini qo'llashning ijtimoiy-iqtisodiy mexanizmlari.....	327
Narziyeva Dilafiruz Muxtorovna	
Davlat budjetining soliqlik daromadlari shakllanishini takomillashtirish yo'llari.....	332
O'ktamova Nargiza Narzulla qizi	
Mamlakatimizda sanoat ishlab chiqarishi korxonalarining rivojlanish holati tahlili.....	336
Olimov Maqsudjon Komiljon o'g'li	
Moliyaviy natijalar to'g'risidagi hisobotni moliyaviy hisobotning xalqaro standartlar talablari asosida tuzish.....	341
Pardayeva Zulfizar Alimovna	
Raqamlashtirish sharoitida qo'shma korxonasi faoliyatining tahlili.....	345
Rashidov Jamshid Xamidovich	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning rivojlanishida oilaviy tadbirkorlikning o'rni.....	350
Raximov Baxromjon Ibroximovich, Saloxiddinov Zuxriddin Nuriddin o'g'li	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida xizmat ko'rsatishning ilmiy asoslari.....	354
Suyunov Asror Baxtiyorovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida telekommunikatsiya sohasini rivojlantirish ilmiy asoslari.....	358
Toshmatov Salohiddin Zayniddinovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida innovatsiyalarni joriy etishning huquqiy masalalari.....	362
Turg'unov Saloxiddin Jamol o'g'li, Mirzayeva Mohidil Vohidovna	
Zamonaviy sharoitlarda korxonalarining moliyaviy baqarorligini yaxshilash masalalari.....	368
Usmanova Guljahon Ulug'bek qizi	
Franshizalarni jalb qilishda davlat boshqaruvi tizimida marketing tadqiqotlarining ahamiyati.....	373
Xodjayev Anvar Rasulovich	
Transport Decarbonization Strategy.....	379
Yarashova Vasila Kamalovna, Muradov Bekzod Xidirnazar ugli	
Temir yo'l transportida ishlab chiqarish faoliyatining iqtisodiy samaradorligini oshirish.....	384
Yermatova Dilnoza Axmadjonovna	
Iqtisodiyotda davlat ishtirokini qisqartirish va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish istiqbollari.....	389
Yuldashev Xusniddin Abdullayevich	
Issiqlik ta'minoti xizmatlarini ko'rsatish samaradorligi va sifatini baholash ko'rsatkichlari tizimi.....	392
Abdulaziz Abdumominovich Matro'ziyev	
Issiqlik ta'minoti xizmatlari sifatiga ta'sir etuvchi omillar va ularni baholash.....	396
Abdulaziz Abdumominovich Matro'ziyev	
Jismoniy shaxslarning mol-mulkiga soliq solishni takomillashtirish.....	401
Abdullayev Zafarjon Alijonovich, Zaydullayev Abduhabib Boliquil o'g'li	
Sug'urta tashkilotlarida hisob siyosatini ishlab chiqishning ahamiyati.....	406
Abduraimova Maftunaxon Axmatovna	
Bank risklarini boshqarishning xalqaro tajribalari.....	411
Abdurasulov Jaxongir Abduvaliyevich	
Tadbirkorlik subyektlari ijtimoiy ma'sulligini ta'minlash mexanizmining amal qilish darajasi.....	418
Bayisbayev Javlon Nurlanovich	
Qishloq aholisining qishloq xo'jaligida bilim va innovatsiyalarni o'zlashtirishiga ta'sir etuvchi omillarni iqtisodiy baholash (Samarqand viloyati misolida).....	423
Bozorova Lobar Nuralevna	
Направления совершенствования инновационных стратегий в деятельности промышленных предприятий.....	429
Дониерова Зухрабону Алишер кизи	
Mol-mulk solig'ining korxonalar faoliyatiga ta'siri.....	434
Qudiyarov Kishibay Ramatullayevich	
Banklar reytingini aniqlash va barqarorligini ta'minlashning ustuvor yo'nalishlari.....	440
Maxmudov Omon Tuxtayevich	
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida tijorat banklarining aktiv va passiv operatsiyalarini innovatsion usullar orqali boshqarishni takomillashtirish.....	444
Mo'minova Ma'suda Baxtiyarovna	
Auditorlik tekshiruvini dasturiy ta'minot asosida tashkil etish: muammo va yechimlar.....	449
Nazarova Kamola Sattorali qizi	
Ishlab chiqarish infratuzilmasini rivojlantirishning davlat tomonidan tartibga solish konsepsiyasi.....	455
Normurodov Xusan Eshmaxmatovich	
O'zbekiston Respublikasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning ahamiyati hamda uni rivojlantirish istiqbollari.....	462
Nurullayeva Shaxnoza, Saydullayeva Saodat	
Tijorat banklari inson kapitali samaradorligini baholashda KPI ko'rsatkichlaridan foydalanish mexanizmlari.....	469
Turaeva Mastura Kurbanovna	



Сущность и особенности инвестиционно-строительного процесса	473
А. Бектемиров, Б.М. Абдувалиев	
Tijorat banklarida muammoli kreditlarni boshqarishning dolzarb masalalari.....	480
Saidov Hayotjon Raxmatulloyevich	
Tijorat banklarida kredit operatsiyalari hisobini takomillashtirish.....	484
Sa'dullayeva Asaxon Muzaffarovna	
Ko'p tarmoqli fermer xo'jaliklarining raqobatbardoshlikni baholash usullari	487
Abdulloyev Asliddin Junaydullayevich, Teshayev Mirolim Djumayevich	
Tadbirkorlik subyektlarida soliq yukini optimallashtirish mexanizmi	492
To'xsanov Qudratillo Nozimovich	
Davlat sektorida ichki audit tadbirlarini umumiy rejalashtirish	497
Xamidova Z. U.	
Aholi moliyaviy savodxonligini oshirish va uning ahamiyati	503
Xudayarova Xurshida Abdunazarovna	
Kambag'allikni qisqartirishning xorijiy mamlakatlar tajribasi.....	507
Xudoyberdiyev Jamshid Juraboy o'g'li	
Oliy ta'lim muassasalarida buxgalteriya hisobi va ichki auditni takomillashtirish.....	513
Shaymatova Nargiza Ashurovna	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida sug'urta xizmatlari.....	518
Shodmonova Odina G'ofur qizi	
Fuqarolar davlat pensiya ta'minoti tizimining amaldagi holati tahlili	522
Sholdarov Dilshod Azimiddin o'g'li	
Aholiga bank xizmatlari ko'rsatishning ijtimoiy ahamiyati	527
Eldor Uskanov	
Innovatsion boshqaruvning ilg'or xorijiy tajribalari	532
Yusupova Jamila Karamatdinovna	
Neft-gaz korxonalari moliyaviy-iqtisodiy faoliyati natijalari tahlili ("O'ZBEKNEFTGAZ" AJ misolida)	536
Umurzoqov Jamoliddin Sherbekovich	
Korxonalarda savdo marketing faoliyati samaradorligini baholash.....	543
Sobirov Azizbek Avzbekovich	
Moliyaviy firibgarliklarga qarshi kurashishda raqamli texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari.....	550
Gadaev Ismat Yadgarovich	
Hududlarda islom iqtisodiyoti tamoyillari asosida amalga oshirilgan investitsion loyihalar: to'siqlar va yechimlar	553
Irgasheva Gulbahor Sodiqovna	
O'zbekistonda investitsiyalardan samarali foydalanish asosida oziq-ovqat sanoati samaradorligini oshirish yo'llari	556
Kobilova Nasiba Xurramovna	
Foreign Economic Relations as a Factor of Effective Functioning of the Economy	563
Bakhodurova Sulkhiya Azizkhodjaevna, Li Marina Rudolfovna, Mukhtarova Donata Ravshanbekovna, Romashkin Roman Anatolyevich	
Modern Approaches to the Organization and Development of the Consumer Services Market.....	568
Musyeva Shoiraz Azimovna	
Ishlab chiqarish siklini qisqartirishning iqtisodiy samaradorligi.....	572
Odina Nabiyeвна Tuychiyeva, Nazarova Latofat Toirjon qizi	
Asalarichilik mahsulotlari bozorida marketing strategiyasini amalga oshirish.....	577
Rashidova Xadicha Tursunaliyevna	
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida bank faoliyatini iqtisodiy-matematik modellashtirish yo'llari	583
Raxmanov Mexridin Sindarovich	
Korporativ boshqaruv amaliyoti bo'yicha hisobot tuzish bo'yicha xorijiy tajriba	588
Tashmatov Rustam Xusanovich	
Iqtisodiyotda davlat ishtirokini qisqartirish va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish istiqbollari	594
Yuldashev Xusniddin Abdullayevich	
Iqtisodiyotda turizm o'rnini statistik baholash uslubiyoti.....	597
Zilola Jumanova	
Финансовые риски в исламском финансировании для внедрения в Республики Узбекистан	604
Абдуллоев Фуркат Олимджонович	
Блокчейн-технология и информационная безопасность в цифровой экономике Узбекистана.....	609
Кадилов Алишер Исмаилович	
Цифровая платформа как инструмент трансформации бизнес-процессов.....	613
Раупов Жамшид Рашидович	
O'zbekistonda zamonaviy kabel va sim mahsulotlari ishlab chiqaruvchi korxonalar faoliyatiga nazar	619
Rashidova Odina Olimjon qizi	
Современные тенденции развития валютных отношений в Узбекистане	624
Камалов Камоладдин Кахрамонович	



Sug'urta sohasining O'zbekiston iqtisodiyotidagi o'rni.....	628
Sharobiddin Akramjon Goyibbayevich	
Kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirishning xorij tajribasi va undan	
O'zbekistonda foydalanish yo'nalishlari	632
Fayziyeva Aziza Azamat qizi	
Modeling the Stackelberg strategy in a linear model (linear city) Hotteling.....	637
Musayeva Shaira Azimovna, Usmonova Dilfuza Ilkhomovna	
Mulkning kapitallashuvi darajasini iqtisodiy jihatdan amalga oshirish samaradorligini baholash uslublari.....	646
Norboyev Odil Abrayevich	
Tijorat banklarining kredit portfelini amaliy holati va ekonometrik tahlillari: atb "Aloqabank" misolida.....	651
Norov Akmal Ruzimamatovich, Norova Nozima Nabiyevena	
O'zbekistonda "yashil iqtisodiyot" muhitida kreditlash va moliyalashtirish imkoniyatlari	656
Taxir Urkinbayev	
Budjet tashkilotlarida ichki nazorat tizimini tashkil qilishning xususiyatlari.....	660
Abduraxmanov Ramazon Abdullayevich	
Chinese Commercial Banks Experience in Asset Diversification	665
Uktamova Nozima Narzulla kizi	
Sanoat taraqqiyotida ishlab chiqarish korxonalarini ustuvor rivojlantirish istiqbollari.....	669
Yadgarov Akram Akbarovich	
Анализ деятельности коммерческих банков Узбекистана по кредитованию физических лиц.....	675
Базарова Нигора Равшановна	
Mahalliy va xorijiy investitsiyalarni jalb etishning innovatsion jarayonlarga ta'sirini baholash.....	686
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida innovatsiyalarning iqtisodiy samaradorligini oshirish yo'llari	691
Kuziyeva Nargiza Ramazanovna, Xusanov Faxriddin Jamoliddin o'g'li	
Tashqi mehnat migratsiyasi.....	696
O. N. Djurayev	
Raqamli iqtisodiyotda sanoat tarmog'ining davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanishini baholash	701
Otaboyeva Dildora	
Nobank kredit tashkilotlarining moliyaviy xizmatlari sifatini oshirishning xorijiy mamlakatlar tajribasi	707
Raimov Xurshid Muxtorovich	
Tijorat banklarida moliyaviy injiniringni qo'llash istiqbollari	713
Saipnazarov Sherbek Shaylavbekovich	
O'zbekiston Respublikasi moliya bozorida tijorat banklari faoliyati: muammo va yechimlar	718
Toymuxamedov Ibroxim Rixsiboevich, Jumaev Islombek Akram o'g'li	
Agrar ta'lim tizimida boshqaruv samaradorligini oshirish yo'llari	725
Boltayev Nurali Shiramatovich, Beglayev Uchqun Xurramovich, Abdiyev Izzat Risqiboyevich	
O'zini o'zi band qilgan shaxslardan olinadigan soliqlarni takomillashtirish orqali	
yashirin iqtisodiyotni jilovlash masalalari	733
Davranov Iskandar Jumayevich	
Iqtisodiy konsentratsiyalarni tartibga solish va nazorat qilishni takomillashtirish.....	740
Luqmanov Sharifxon A'zam o'g'li	
Role of Private and Public Kindergartens in Early Childhood Development	746
Makhmudova Munisakhon Abbos qizi	
"Yashil" enegriya quvvatlarini barpo etish iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash asosi sifatida.....	751
Muminova Elnoraxon Abdukarimovna, Umarova Dilnoza Oybek qizi	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda CVP-tahlilni tashkil etishning muammoli jihatlari	756
Qlichev Baxtiyor Pardayevich	
Korxonada likvidlik riskini minimallashtirish orqali uning moliyaviy barqarorligini saqlab qolish	761
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Развитие международных торгово-экономических связей Республики Узбекистан	768
Ким Татьяна Валерьевна, Гофуржоновна Шахрибону Бахромжон кизи	
Kapital qurilishni boshqarish samaradorligini oshirishning dolzarb masalalari	776
A. Bektemirov, M. U. Sarimsoqov	
O'zbekiston mehnat bozorida yoshlarning ish bilan bandlik darajasini oshirish.....	782
Mambetjanov Qahramon Qurbandurdiyevich, Bahromov Shahzod Fazliddinovich	
Роль имиджа в улучшении инвестиционной привлекательности высших учебных заведений.....	789
Жанзаков Бекзот, Жонузиков Мирзабек	
Innovatsion kichik tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash bo'yicha xorij tajribasi va	
uni mamlakat iqtisodiyotida qo'llash imkoniyati.....	797
Toshaliyeva Saodat Toxirovna, Eshqulova Dilorom Abduravupovna	
Перспективы развития банковского сектора в Узбекистане для иностранных туристов	804
Муминов Шахзод Низомиддинович, Каримова Азиза Махомадризовна	



Innovatsion faoliyat moliyaviy modellari va mexanizmlarini rivojlantirishning konseptual asoslari	808
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
Qishloq xo'jaligi tarmoqlarini innovatsion rivojlantirish bo'yicha xorijiy tajribalar va ulardan respublikamizda samarali foydalanish yo'llari	816
Ishniyazov Baxrom Normamatovich	
Turistik xizmatlarining o'ziga xos xususiyatlari va marketing tadqiqotlari	821
Berdikulova Iroda Rayimqulovna	
Qoraqalpog'iston qishloq xo'jaligi: asosiy muammolar va rivojlanishining ustuvor yo'nalishlari	825
Yeshimbetov Uktamjon Xudaybergenovich	
Iqtisodiyotning erkinlashtirilishi sharoitlarida kichik biznes sektori rivojlanishining imkoniyatlari	834
Botirova R. A., Sirojiddinov I. Q.	
Kriptovalyuta va blokcheyn tadqiqotlari: tendensiyalar va istiqbollar	837
Berdikulov Jurabek	
Bank risklarni monitoring qilish tizimini takomillashtirish	839
Hamroyev Sherzod Axtamovich	
O'zbekiston hududlariga xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda ko'p qavatli "yashil" fermer xo'jaliklarini tashkil etishning ahamiyati	845
Turdimuratova Aziza Alisherovna	
Surxondaryo viloyatining mahalliy budjet daromadlarini oshirish yo'llari va uni arima modeli asosida prognozlash	848
Abdunazarova Shahnoza Norqo'chqor qizi	
Qishloq xo'jaligi tarmog'ining mamlakat iqtisodiyotidagi o'rni va undagi tarkibiy o'zgarishlarni statistik baholash	858
Zakirova Umida Maxamadaminovna	
O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatish korxonalarining ijtimoiy-iqtisodiy mohiyati	865
Pardayev Jamshid Muzaffarovich	
Turizm bozorini rivojlantirishda mehnat bozorining tutgan o'rni va ahamiyati	874
Berdikulova Iroda Rayimqulovna, Berdikulov Jurabek	
Проблемы расчета определения и планирования прибыли предприятий в условиях модернизации экономики	878
Алиева С. С.	
Роль применения информационных технологий "BLOCKCHAIN" в совершенствовании системы бухгалтерского учета Республики Узбекистан	883
Холбеков Расул Олимович	
Sanatoriy-sog'lomlashtirish muassasasida ichki audit qanday amalga oshiriladi: usullari	888
Shafkarov Faxriddin Xudayberdievich	
Tashqi savdo operatsiyalarining yagona elektron axborot tizimida umidsiz qarzдорlik masalasi	894
Tashmuxe'dov Dilmirod Mirabzalovich	
Принципы формирования отчета о финансовых результатах в национальной и зарубежной практике	899
Эргашева Шахло Тургуновна	
Xalqaro raqamli integratsiyaning O'zbekiston an'anaviy banklarning raqobat muhitiga ta'siri	909
Abdujabbarov Abdurasul Abdurashid o'g'li	
O'zbekistonda turizm sohasida kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish: muammolar va strategiyalar	917
Eshmurodov Rustam Sayfiddin o'g'li	
Yoshlar turizmini rivojlantirishda ommaviy va alternativ turizmning o'rni hamda volontyorlikning xususiyatlari	920
Allayor Norboyev Ismoilovich	
Parrandachilik statistikasi ko'rsatkichlar tizimini shakllantirishning nazariy asoslari	924
Bobomuratov Imomqul Islamovich	
Iqtisodiyotda kambag'allik darajasini qisqartirishda moliya bozori instrumentlaridan foydalanish imkoniyatlari	929
Shaxnoza Qobilova	
Sohibqiron Amir Temur va Adam Smitning soliqlarga bo'lgan qarashlarining xususiyatlari to'g'risidagi fikrlar	934
Alimov Ilxomjon Ikromovich	
O'zbekiston Respublikasida zamonaviy bank xizmatlarinin rivojlantirish istiqbollari (O'ZMILLIYBANK AJ misolida)	940
Kadirov Laziz	
Milliy barqaror rivojlanish sohasidagi maqsad va vazifalarni amalga oshirishda iqtisodiy indikatorlar tahlili	943
Xoshimov Sobir Murtazayevich	
The Role of Artificial Intelligence in Digital Transformation	947
Raimjonova Madina Asrarovna	



Tadbirkorlikda innovatsion faoliyatni moliyalashtirish masalalari	951
Otaxanov Sardorbek Maxammadali o'g'li	
Tadbirkorlik faoliyati samarasini oshirishda iqtisodiyotni rivojlantirishning strategik yo'nalishlari	954
I. M. Kamoliddinov, Sodiqov Maqsudjon Abdulimovich	
Tadbirkorlik subyektlarini soliq mexanizmi orqali rivojlantirish masalalari.....	957
Akbarov Akramjon Ibroximjonovich	
Yashil investitsiya samaradorligini oshirish masalalari.....	961
Ibrohimov Muhammadjon Abdullajanovich	
Yengil sanoat korxonalarini rivojlantirish va eksport imkoniyatlarini oshirish yo'llari	964
K. M. Umarkulov	
"Yashil" iqtisodiyotni rivojlantirishda tadbirkorlik faoliyati va uning hissasini oshirish masalalari	968
G. T. Mamajanova	
Kichik biznes faoliyatini qo'llab-quvvatlashda mahalliy boshqaruv bilan mushtarak jihatlarining o'ziga xos xususiyatlari	972
Ubaydullayev Akmal Tulkinboyevich	
Aholini ijtimoiy qo'llab-quvvatlashning tashkiliy-huquqiy asoslarini takomillashtirish masalalari.....	978
Tursunov Abdulla Qoraboshevich	
Институциональные концепции устойчивого развития в рамках стратегического управления экономикой региона	982
Сеитова Лейла Пулатовна	
Hududlarda turistik destinatsiyalarni majmuaviy rivojlantirishda raqobatbardoshlik strategiyasini takomillashtirish istiqbollari	990
Mirzayev Abdullajon Topilovich	
Современное состояние развитие системы железнодорожного транспорта	994
Саримсакова Малохат Хикматуллаевна	
Relevance of Benchmarking in Industrial Enterprises	997
Uktamjonova Zulayxo Anvarjon qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida davlat xususiy sheriklik asosida byudjetdan ajratilayotgan mablag'larning holati tahlili.....	1002
Xalilova Sh. G'.	
Направления обеспечения конкурентоспособности во внешнеэкономических связях.....	1005
Ахмедов Икром Акрамович	
O'zbekistonda natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirish mexanizmini rivojlantirish.....	1019
Primova Nigora Ikrom qizi	
Kichik biznes korxonalarida B2B bozorini tizimli tashkil etishning uslubiy jihatlarini.....	1026
Zakirova Gulnoza Qudratovna	
Current Trends in Agrotourism in Uzbekistan: Demand, Needs, and Motives of Agritourists	1030
Iroda Abdieva Gayrat kizi	
Современное состояние достойного труда специалистов транспорта в условиях цифровизации.....	1035
Абдуллаева Нигора Шамсиддиновна	
Обоснование методов оценки совершенствования конкурентоспособности предприятий легкой промышленности	1039
Тухтасинова Мухайё Мирзасултоновна	
Проблемные аспекты трансформации финансовой отчетности бизнеса юридических лиц	1045
Шин Инесса Олеговна	
Cross-Cultural Management is a Separate Field of Science and Discipline.....	1051
Umarova Zulaykho, Rakhmanova Zilola	
Tadbirkorlik subyektlarida xalqaro sifat standartlarini joriy etish tahlili.....	1054
Oqboyev Alisher Rasuljanovich	
O'zbekistonda iqtisodiyotida kichik biznesning o'rni	1058
Jo'rayev Ilhomjon Kamoliddinovich	
Iqtisodiy inqiroz davrida kredit xizmatlari bozorini davlat tomonidan tartibga solishning xorijiy modellari....	1062
Kurbonov Rustam Radjabovich	
Raqamli transformatsiya konsepsiyalari va uning ahamiyati.....	1067
Abdurahmonov Abdumalik Abdurashidovich	
O'zbekistonda maktabgacha ta'lim tashkilotlarini davlat-xususiy sheriklik asosida moliyalashtirishning istiqbollari.....	1074
Xalilova Shoxsanam G'ayrat qizi	
"EIZ" hududida soliq va bojxona rejimlari uchun imtiyozlarni tahlil qilish	1079
Xusanov Durbek Nishonovich, Djurayeva Iroda Bahrom qizi	
Mamlakatimizda qishloq xo'jaligini lizing asosida moliyalashtirish istiqbollari.....	1083
Aliqulov Mehmonali Salahiddin o'g'li	
Iqtisodiyotni rivojlantirishda sun'iy texnologiyalarning o'rni	1088
Xonova Nodira Fazliddinovna	



O'zbekistonning investitsiya muhiti jozibadorligini oshirish yo'llari.....	1093
Sotimov Yunusbek Turg'unboy o'g'li	
"Yashil" sanoat siyosatini yuritish zaruriyati: bozor nuqsonlaridan milliy xavfsizlikkacha.....	1198
Muqimov Sherari Axmadali o'g'li	
O'zbekiston to'qimachilik sanoatining hozirgi holati tahlili va rivojlantirish istiqbollari.....	1103
Madraximova Gulasal Ro'zimboy qizi	
Improving the Methodology of Econometric Analysis of the Efficiency of Financial Activity of Agricultural Agroclusters of Uzbekistan.....	1108
Ochilov Ilhom Sayitkulovich	
O'zbekistonda "Yashil" iqtisodiyotga o'tish va "Uglerod neytralligiga erishish" strategiyalarining ahamiyati	1116
Pulatov Dilshod Haqberdiyevich, Qulliyev Ulug'bek Mirzayevich, Mamataliyev G'ayrat Chori o'g'li, Bazarov Shodi Abdirahmonovich	
Oziq-ovqat mahsulotlari brend qiymatini oshirishda marketing strategiyalari.....	1123
Xodjiyev Ibroxim Ikramovich	
Актуальные вопросы укрепления доверия населения к банковской системе Республики Узбекистан	1129
Рузибоева Нилуфар Тулкин кизи	
Hududlarda ijtimoiy-iqtisodiy nomutanosiblikni kamaytirish uchun mintaqaviy siyosat vositalarining xorijiy mamlakatlar tajribasi.....	1135
Normurodov Alibek Anvar o'g'li	
Mintaqa korxonalarining rivojlanish potensialini shakllantirishda innovatsion marketingning o'rni va mohiyati.....	1142
Axmedov Alim Babaniyazovich	
O'zbekistonda turizm sohasini rivojlantirishning ijtimoiy-iqtisodiy jihatlarini tokomillashtirish yo'llari.....	1146
Samandarova Difuza Mansurovna	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida ishsizlikning iqtisodiy oqibatlari: mavjud muammolar va yechimlar.....	1153
Fatilloev Farrux Farhod o'g'li	
O'zbekiston Respublikasida qishloq xo'jaligi tarmog'iga ta'sir qiluvchi ko'rsatkichlarning iqtisodiy-statistik tahlili.....	1158
Zakirova Umida Maxamadaminovna	
Banklar tomonidan muammoli kreditlar bilan ishlash samaradorligini oshirish yo'llari ("Agrobank" ATB misolida).....	1167
Yusufov Xurshidjon Sharifovich	
Namangan viloyatida don va don mahsulotlari narxini shakllanishining bozor tadqiqoti.....	1172
Bahriddinov Jahongirbek Ravshanjon o'g'li	
O'zbekiston Respublikasi va xorijda tog' turizmini rivojlantirish omillarini qiyosiy baholash	1177
Mavlanov G'olibjon Muhammad o'g'li	
Improving The Effective Use Of Local Taxes And Levies In Tashkent City	1182
Shahzad Zokhidov	
Совершенствование методологии механизмов налогообложения ресурсного налога	1186
Мухиддинов Талат Шайдулло угли	
Tadbirkorlik faoliyatida investitsiya muhitining xususiyatlari va chet el kapitalining jozibadorligi.....	1189
I. M. Kamoliddinov, To'khtasinov Boburbek Yusufjon o'g'li	
Kichik biznes tarmoqlariga investitsiyalarni jalb etish xususiyatlari.....	1194
Abdug'aniyev Murodjon Shavkat o'g'li	
Inson resurslarini boshqarish tizimini takomillashtirish orqali iqtisodiyot tarmoqlarini rivojlantirish.....	1199
Xodjamov Asliddin O'ktam o'g'li	
Organik qishloq xo'jaligiga o'tishning rivojlanayotgan mamlakatlardagi iqtisodiy va ekologik afzalliklari.....	1203
Ahrorov Farhod Baxriddinovich	
Korxonalarda uzumchilik mahsulotlarni ishlab chiqarishda strategik boshqarishda mintaqaviy klaster modellashtirishdan foydalanish.....	1208
Muhitdinov Asror Akobirovich	
Qashqadaryo viloyatida ishsizlik darajasini istiqbolda kamaytirish ssenariylari	1213
Djumayev Zayniddin Axmedovich, Hamdamov Shahzod Ilhom o'g'li	
Kam ta'minlangan oilalarda tadbirkorlik faoliyatini o'ziga xos yo'llari va imkoniyatlari	1219
Tursunov Nozimjon Nosirovich	
Korxonalar samaradorligini oshirishda soliqlar va soliq siyosatining ahamiyati.....	1223
Saida Yuldasheva	
The Contribution of Ecotourism in Developing Gdp in Uzbekistan	1227
Saidova Dildora Nurmatovna, Umarov Husanboy Bahromjon o'g'li, Xolyigitov Umidjon Alijon o'g'li	
Mehmonxonalar faoliyatini moliyalashtirish imkoniyatlarini oshirishda turizmning o'rni.....	1231
Abduraxmanova Ziyoda Abdullayevna	
O'zbekistonda tadbirkorlik subyektlarining barqarorlik reytingini joriy etilishi va undagi asosiy o'zgarishlar tahlili.....	1237
Normurzayev Umid Xolmurzayevich	



Tog' va tog'oldi hududlari qishloq xo'jaligini ixtisoslashtirish va rivojlantirish yo'llari.....	1245
Abdulxayeva Gulshan Maxmudovna	
Правовые основы маркетинговых стратегий акционерных обществ в Республике Узбекистан	1250
Эркинов Шахзод Баходир ўғли	
O'zbekiston Respublikasida tadbirkorlik subyektlarining yashirin iqtisodiyot ulushini qisqartirish hisobiga budjet daromadlari barqarorligini baholash amaliyoti.....	1254
Ikramov Ravshan Amanbayevich	
Uzum-vinochilik mahsulotlari bozorida eksportni diversifikatsiyalash strategiyalaridan foydalanish	1261
Azadova Bonuposhsha Alisher qizi	
Tijorat banklarining moliyaviy barqarorligini ta'minlashning nazariy asoslari.....	1266
Sadikov Iskandar Gayratovich	
Milliy soliq to'lovchilar faoliyatini rag'batlantirishda ikki yoqlama soliqqa tortishni bartaraf etish mexanizmlarini takomillashtirish masalalari.....	1272
Rajapov Shuxrat Zaripbaevich	
Yashil iqtisodiyotni rivojlantirish istiqbollari.....	1277
Qorriyeva Shahnoza Safarboyevna	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni moliyaviy qo'llab-quvvatlashning o'ziga xos xususiyatlari	1281
Jumayeva Gulrux Jo'raqulovna	
Xizmat ko'rsatish sohasini raqamlashtirishning ahamiyati va zaruriyati	1284
Mirzayev Qulmamat Janzakovich, Djurakulov Shoxrux Baxtiyorovich	
Yog'moy korxonalarining xom ashyo ta'minotini amalga oshirishning zamonaviy konsepsiyalari	1289
Jo'rayeva Nodiraxon Qurbonovna	
O'zbekistonda mulkdorlar sinfini shakllantirishning ilmiy-metodologik yo'nalishlari va rivojlanish bosqichlari.....	1294
Berkinov Bazarbay Berkinovich	
O'zbekiston sug'urta bozorini rivojlanishi istiqbollarini ta'minlash omillari.....	1300
X. I. Boyev	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida korxonalar innovatsion faoliyatini boshqarishda jahon tajribasi.....	1305
Saipova Dilnoza Shuxratovna	
Mintaqa sanoatini innovatsion rivojlantirish indikatorlarining iyerarxiyasi.....	1310
Muhammadiyev Sardorbek Shokir o'g'li	
Korxonalarda moliyaviy qarorlarni qabul qilishning muhimligi.....	1315
Allayarov Shamsiddin Amanullaevich, Yoqubov Madaminbek Abdurahim o'g'li	
Mehmonxonalarda boshqaruv tizimi va uni takomillashtirish.....	1320
Qalandarova Gulnoza, Botirova Zumrad	
O'zbekistonda maktab va maktabgacha talim tizimini moliyashtirishni takomillashtirish.....	1324
Boltaboyev Murodbek Aybekovich	
Mehnat resurslarini samarali boshqarishda jahon tajribasi.....	1329
Xonnazarova Dilobar Qutbiddin qizi, Sobirjonov Sanjar Sobirjonovich	
Kichik biznesni rivojlantirishni moliyaviy va institutsional qo'llab-quvvatlash.....	1333
Annaklichev Saxi Saparmuxamedovich	
O'zbekiston Respublikasida "Iqtisodiy erkinlik indeksi"ning davlat aralashuvi darajasi yo'nalishida yuqori natija qayd eta olish imkoniyatlari va buning oqibatlari	1337
Qoraboyev Bobur Umarovich, Abdiyev Mansur Musurmonovich, Ravshanov Shaxriyor Shuhratovich, Mamataliyev G'ayrat Chori o'g'li	



O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA "IQTISODIY ERKINLIK INDEKSI"NING DAVLAT ARALASHUVI DARAJASI YO'NALISHIDA YUQORI NATIJA QAYD ETA OLISH IMKONIYATLARI VA BUNING OQIBATLARI

PROGRESS
ПРОГРЕСС
TARAQQIYOT



Qoraboyev Bobur Umarovich

G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot
universiteti Toshkent filiali o'qtuvchisi



Abdiyev Mansur Musurmonovich

Bank moliya akademiyasi MBA magistranti



Ravshanov Shaxriyor Shuhratovich

Bank moliya akademiyasi MBA magistranti



Mamataliyev G'ayrat Chori o'g'li

Bank moliya akademiyasi MBA magistranti



Annotatsiya: Tadqiqotda “Heritage Foundation” tashkilotining “Iqtisodiy erkinlik indeksi”ning davlat aralashuvi darajasi yoʻnalishida yuqori natija qayd etishga urinishning salbiy oqibatlari oʻrganilgan va takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit soʻzlar: Iqtisodiy erkinlik indeksi, davlat aralashuvi darajasi, soliq yuki, davlat xarajatlari, fiskal salomatlik, soliq tushumlarining YAIMga nisbati, konsolidatsiyalashgan budjet xarajatlari, budjet defitsitining oxirgi 3 yillik oʻrtachasi, davlat qarzining YAIMga nisbati, toʻliq erkinlikni kafolatlagan davlatlar, barqaror rivojlanish kafolati, KPI koʻrsatkichlari.

Abstract: The study examines the negative consequences of trying to score high on the level of government intervention in the Heritage Foundation’s Index of Economic Freedom and makes recommendations.

Key words: Index of economic freedom, level of government intervention, tax burden, government spending, fiscal health, ratio of tax revenues to GDP, consolidated budget expenditures, budget deficit average of the last 3 years, ratio of public debt to GDP, “guaranteeing full freedom” countries, guarantee of sustainable development, KPI indicators.

Аннотация: В исследовании рассматриваются негативные последствия попыток получить высокий балл по уровню государственного вмешательства в Индексе экономической свободы Heritage Foundation и даются рекомендации.

Ключевые слова: Индекс экономической свободы, уровень государственного вмешательства, налоговое бремя, государственные расходы, финансовое здоровье, соотношение налоговых поступлений к ВВП, расходы консолидированного бюджета, средний дефицит бюджета за последние 3 года, соотношение государственного долга к ВВП, “гарантии полной свободы” страны, гарантия устойчивого развития, показатели КПЭ.

KIRISH

“Heritage Foundation” tashkiloti 1995-yildan boshlab ^[1] mamlakatlarning 12 ta yoʻnalishdagi iqtisodiy erkinlik darajalarini aniqlab keladi. Tasdiqlangan uslubiyatga ^[2] koʻra mamlakatlar 100 ballik tizimda (0 ball – salbiy, 100 ball – ijobiy koʻrsatkich) baholanadi.

Iqtisodiy erkinlik indeksi mamlakatlarga oid maʼlumotlarni turli xalqaro manbalardan olganligi sababli “Davlat aralashuvi darajasi” (soliq yuki, davlat xarajatlari va fiskal salomatlik pozitsiyalarida) yoʻnalishidagi maʼlumotlar 4 yilgacha boʻlgan kechikishga ega, yaʼni indeksda 2021-yil uchun keltirilgan natijalar aslida 2017–2018-yildagi xolatni koʻrsatadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Xalqaro amaliyotda shuni koʻrsatadiki fiskal siyosat orqali davlat harajatlari, soliqqa tortish va davlat budjeti, hukumatning daromad va xarajatlarini tartibga solish orqali davlat tomonidan amalga oshiriladigan moliyaviy chora tadbirlardir.

Davlatlar iqtisodiyotining har bir bosqichida “soliq” tushunchasi “davlat” toifasi bilan chambarchas bogʻliqdir. Soliqlar iqtisodiy munosabatlarning asosiy boʻgʻini hisoblanishi bor gap, shuning uchun tadqiqotimizda fiskal siyosatda soliqning “iqtisodiy erkinlik indeksi” ga tasiri, “Davlat aralashuvi darajasi”ning Soliq stavkalari, soliq yuki va fiskal salomatlik koʻrib chiqiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYA

Ushbu tadqiqotda Oʻzbekistonning “Iqtisodiy erkinlik indeksi” “Davlat aralashuvi darajasi” yoʻnalishidagi joriy xolatida nimalarga eʼtibor berish, Jahon bankining mavjud hisobotidan foydalangan holda qanday koʻrsatkichlarga erishilish mumkinligi ushbu hisobotda olinishi mokin boʻlgan takliflarning iqtisodiy samaradorligi koʻrib chiqiladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Oʻzbekistonning “Iqtisodiy erkinlik indeksi” “Davlat aralashuvi darajasi” yoʻnalishidagi joriy xolati. Soliq stavkalari boʻyicha maʼlumotlar Jahon bankining “Doing Business” hisobotidan foydalangan holda tayyorlab kelingan, “Doing Business” hisobotini eʼlon qilish 2019-yilda toʻxtatilgani bois, Oʻzbekiston uchun iqtisodiy erkinlik indeksi 2018-yildagi maʼlumotlar asosida aniqlangan.

Shu munosabat bilan soliq yuki indikatori boʻyicha baholash ishlarini amalga oshirganda subindikatorlar sifatida:

- 1) jismoniy shaxslarning daromad soligʻi stavkasi 22% (2019-yilgacha amalda boʻlgan progressiv soliqning eng yuqori stavkasi, lekin olingan 2019-yildan beri Oʻzbekistonda 12%lik proporsional stavka amal qiladi);
- 2) foyda soligʻi stavkasi 7.5% (2018-yilda amalda boʻlgan foyda soligʻi stavkasi olingan boʻlsa-da, 2018-yilgacha amalda boʻlgan 8% infrastruktura soligʻi kiritilmagan, hozirda mazkur soliq stavkasi 15%ni tashkil etadi);



- 3) soliq tushumlarining YAIMga nisbati – 19.6%lik (2018-yilda Davlat budjeti daromadlari qismi olingan bo'lib, maqsadli jamg'armalar mablag'lari kiritilmagan, hozirda – 23.7%) ko'rsatkichlar olingan. Soliq stavkalaridagi eng oxirgi o'zgarishlar esa indeks tomonidan inobatga olinmagan.

Davlat xarajatlari indikatori bo'yicha 2022-yilgi hisobotda davlat xarajatlari YAIMga nisbatan 27.0%ni (2019-yildagi holat) tashkil etgan, lekin aslida 2022-yil uchun bu ko'rsatkich hozirda 32.4%dan yuqori bo'lishi kutilmoqda.

Fiskal salomatlik indikatori bo'yicha:

- 1) 2021-yil uchun budget defitsitining oxirgi 3 yillik o'rtachasi sifatida olingan 0.6%lik qiymat 2018-yilga taalluqli bo'lib, 2022-yil uchun bu ko'rsatkich -2.02% atrofida bo'lishi mumkin;
- 2) davlat qarzining YAIMga nisbati bo'yicha esa 2020-yilgi ko'rsatkichlardan foydalanilgan– 37.9% (2022-yil uchun 36.0%^[3]).

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 2-iyundagi PF-6003-son farmonida O'zbekiston Respublikasi uchun ustuvor bo'lgan xalqaro reyting va indekslar bo'yicha samaradorlikning eng muhim ko'rsatkichlari (Key performance indicator – KPI) belgilangan.

Mazkur normativ-huquqiy hujjatga O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 23-avgustdagi PF-197-son farmoni asosida kiritilgan o'zgartirishga asosan, iqtisodiy erkinlik indeksining soliq yuki, davlat xarajatlari va fiskal salomatlik pozitsiyalari bo'yicha quyidagi KPI ko'rsatkichlari belgilangan.

1-jadval: Iqtisodiy erkinlik indeksi (soliq yuki, davlat xarajatlari va fiskal salomatlik pozitsiyalari) bo'yicha KPI ko'rsatkichlari

№	Ko'rsatkich nomlari	Joriy holat	2022-yil	2023-yil	2030-yil
1.	Soliq yuki	90.8	91.3	91.9	95.7
2.	Davlat xarajatlari	78.1	79.4	80.6	89.4
3.	Fiskal salomatlik	96.6	96.9	97.2	99.5

O'zbekistonning KPIga erishishi uchun zarur bo'lgan ko'rsatkichlar tahlili: Soliq yuki. "Heritage Foundation" soliq yuki subindikatori bo'yicha 2022-yilgi hisobotida O'zbekiston Respublikasi uchun 2019-yilgi ma'lumotlardan foydalanishi natijasida 2022–2023-yillar uchun o'rnatilgan KPI ko'rsatkichlariga qiyinchiliklarsiz erishish mumkin.

O'zbekistonda jismoniy shaxslarning daromad solig'i va foyda solig'i bilan bog'liq muammolar mavjud emas. Iqtisodiy erkinlik indeksining mavjud uslubiyaiga ko'ra, daromad solig'ining 12% va foyda solig'ining 15% atrofida o'rnatilishi yetarli darajada kichik stavka hisoblanadi (daromad solig'i – 95.6 ball, foyda solig'i – 93.3 ball).

2-jadval: Soliq yuki subindikatori bo'yicha KPIga erishish uchun zarur bo'lgan ko'rsatkichlar*

№	Ko'rsatkichlar	2022-y. (qiymat)	KPI 2022-y.	2023-y. (qiymat)	KPI 2023-y.	2030-y. (qiymat)	KPI 2030-y.
1	JSHDS stavkasi	12	95.68	12	95.68	12	95.68
2	Foyda solig'i stavkasi	15	93.25	15	93.25	12	95.68
3	Soliq tushumlarining YAIM ga nisbati	22.4	84.95	21	86.77	12	95.68
Jami			91.3		91.9		95.7

*Hisoblash metodologiyasi har bir komponent bo'yicha $100 - 0.03 \cdot (\text{qiymat})^2$ (95.68, 93.28 va 84.95) hisoblanib, o'rta arifmetigi (91.3 ball) olinadi.

Soliq tushumlarining 2019-2021 yillardagi YAIMga nisbati o'rtacha 18.7%ni [4] (89.5 ball) tashkil etgan. Mazkur ko'rsatkichlar bilan O'zbekiston Iqtisodiy erkinlik indeksining soliq yuki pozitsiyasi bo'yicha 2022–2023-yillar uchun belgilangan KPI ko'rsatkichlaridan ham yuqori 92.8 ballik natijani qayd etadi.

2030-yil uchun o'rnatilgan KPI ko'rsatkichlariga erishish, budget tizimida keskin o'zgarishlar talab qiladi, ya'ni soliq tushumlarining YAIMga nisbatini va foyda solig'i stavkasini 12%gacha tushirish talab etiladi.

Davlat xarajatlari bilan manipulyatsiya qilish imkoniyatlari cheklanganligi bois, soliq tushumlarining keskin qisqarishi qisqa muddatli davrda budget defitsiti, uzoq muddatli davrda esa tashqi qarzning oshib ketishiga olib kelishi mumkin.

Davlat xarajatlari. O'zbekiston Respublikasi KPI ko'rsatkichlariga erishish uchun esa Davlat xarajatlarining YAIMga nisbati 2022-yil 26.2% ko'rsatkichdan 2030-yil uchun 18.8%gacha tushirish talab etiladi.

**3-jadval: Davlat xarajatlari subindikatorini bo'yicha KPIga erishish uchun zarur bo'lgan ko'rsatkichlar***

№	Ko'rsatkichlar	2022-y. (qiymat)	KPI 2022-y.	2023-y. (qiymat)	KPI 2023-y.	2030-y. (qiymat)	KPI 2030-y.
1	Davlat xarajatlari (YAIM %)	26.2	79.4	25.4	80.6	18.8	89.4

* Hisoblash metodologiyasi. Davlat xarajatlari = $100 - 0.03 \cdot \text{qiymat}^2$ (79.4).

O'zbekiston Respublikasida ijtimoiy-iqtisodiy dasturlarning talab qilinadigan darajasini ta'minlash maqsadida budjetdan moliyalashtirish hajmini oshirib borayotganligi sababli mazkur indikator bo'yicha o'rnatilgan KPI ko'rsatkichlariga erishish, balki uni bugungi kun darajasida saqlab turish ham mutlaqo imkonsiz hisoblanadi.

Birinchidan, O'zbekiston Respublikasida davlat xarajatlarning YAIMga nisbati 2018-yildan boshlab o'sib kelayotgan bo'lsa, ikkinchidan, "Heritage Foundation" tashkiloti Davlat xarajatlari subindikatorini hisoblash uchun foydalanadigan ma'lumotlar bazasida O'zbekiston Respublikasi konsolidatsiyalashgan budjet xarajatlari aks ettirilishi natijasida davlat xarajatlarning YAIMga nisbati yanada kattaroqni tashkil etishi mumkin.

Davlat xarajatlarning YAIMga hozirgiday ko'rinishda (jadval 4) bo'lganligi sababli, kelgusida mazkur subindikatorning qiymati hozirgi 78.1 ballik ko'rsatkichdan 66.7 ballgacha tushib ketadi.

4-jadval: O'zbekiston Respublikasida davlat xarajatlarning YAIMga nisbati va kutilayotgan subindikator qiymatlari

№	Ko'rsatkichlar	2018-y.	2019-y.	2020-y.	2021-y.	2022-y.
1	Davlat xarajatlari (YAIM%)	24.8	27.3	28.2	29.6	32.4
	Subindikator qiymati (ball)	81.5	77.6	76.1	73.7	68.5
2	Konsolidatsiyalashgan budjet xarajatlari	-	30.2	31.2	33.5	33.3
	Subindikator qiymati (ball)	-	72.6	70.8	66.3	66.7

Davlat xarajatlari yo'nalish bo'yicha KPI ko'rsatkichiga erishishga majburlash kelajakda mamlakat iqtisodiyotining rivojiga emas, balki iqtisodiyotning retsessiyaga tushib qolishiga olib kelishi mumkin. Bundan tashqari, davlat xarajatlarning keskin qisqartirilishi aholining ijtimoiy himoyalanganlik darajasiga salbiy ta'sir o'tkazib, aholiga ko'rsatilayotgan xizmatlar sifatini pasaytirib yuboradi. Bu yesa uzoq muddatli davrda ijtimoiy inqirozlarni keltirib chiqarishi mumkin.

Fiskal salomatlik. Fiskal salomatlik subindikatorini bo'yicha 2022 va 2030-yillar uchun o'rnatilgan KPI ko'rsatkichlariga nazariy jihatdan erishish mumkin bo'lsada 2023-yilgi KPI ni ta'minlab beruvchi nazariya ham mavjud emas.

5-jadval: Fiskal salomatlik subindikatorini bo'yicha KPIga erishish uchun zarur bo'lgan ko'rsatkichlar*

№	Ko'rsatkichlar	2022-y. (qiymat)	KPI 2022-y.	2023-y. (qiymat)	KPI 2023-y.	2030-y. (qiymat)	KPI 2030-y.
1	Budjet defitsitining oxirgi 3 yillik o'rtachasi	-0.98%	98.1	xxx	91.3	0	100
2	Davlat qarzining YAIMga nisbati	28	92.2	xxx	100	15.7	95.7
	Jami		96.9		97.2		99.5

* Hisoblash metodologiyasi: budjet defitsiti $X1 = 100 - 2 \cdot \text{qiymat}^2$ (98.1), tashqi qarz $X2 = 100 - 0.01 \cdot \text{qiymat}^2$ (92.2), umumiy qiymat $= X1 \cdot 80\% + X2 \cdot 20\%$ (96.9).

Mazkur yo'nalishda 2022-yilgi KPI ko'rsatkichlariga erishish uchun O'zbekiston Respublikasi yil yakuniga qadar YAIMning 10%ga teng bo'lgan Davlat qarzini so'ndirishi kerak bo'ladi. Qarz majburiyatlarini belgilangan muddat avval zaxiralar hisobidan qoplash iqtisodiy samarasiz bo'lib, davlat moliya tizimiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Keyingi yilda subindikatorning birinchi komponenti (budjet defitsitining oxirgi 3 yillik o'rtachasi) – 2.1%ni tashkil etishi natijasida, hozirda YAIMning 36%ga teng bo'lgan Davlat qarzini to'liq qaytarib berib ham 2023-yilgi KPI ko'rsatkichlariga erishib bo'lmaydi.

2030-yilgi KPI ko'rsatkichlariga esa budjet intizomini yaxshilash hamda, davlat qarzi hajmini YAIM nisbatan 15.7%ga teng darajada saqlab turgan holda erishish mumkin.

Bundan tashqari 2021-yil 30-dekabrda "2022-yil uchun O'zbekiston Respublikasining Davlat budjeti to'g'risida"gi O'RQ-742-son O'zbekiston Respublikasi qonunining 10 va 11-moddalarida Davlat qarzining xavfsiz darajasi sifatida YAIMning 60%dan, konsolidatsiyalashgan budjeti taqchilligining YAIMning 3% atrofida bo'lishi belgilangan. Davlat qarzi va budjet taqchilligi ko'rsatkichlarining O'RQ-742 sonli qonunda bo'lishi, 2030-yil uchun ko'rsatilgan 99.5 ballik KPI ko'rsatkichi o'rniga 78.4 ballik darajagacha tushirib yuboradi.



Oxirgi yillardagi COVID-19 pandemiyasi bilan bog'liq yuzaga kelgan murakkab vaziyat, jahondagi geosiyosiy ziddiyatlar va qator davlatlar o'rtasida sanksiyalarni qo'llash siyosati natijasida yuzaga kelayotgan inqirozlarning ketma-ket tarzda davom etishi nafaqat jahon iqtisodiyotiga, balki O'zbekiston iqtisodiyotiga ham turli darajada salbiy ta'sir ko'rsatdi. Iqtisodiyotni qo'llab-quvvatlash maqsadida davlat xarajatlarning ko'paytirilishi budjet defitsitini yuzaga keltirib, davlat qarzi ortib ketishiga olib keldi.

Budjet defitsiti va tashqi qarzning bunday tarzda o'zgarishi natijasida moliya tizimida o'rnatilgan KPI ko'rsatkichlariga mutlaqo teskari bo'lgan vaziyat yuzaga kelgan, ya'ni mazkur yo'nalishda ko'rsatkichlar 2025-yilga borib yaxshilanish o'rniga, aniq yomonlashib 85.7 ballni tashkil etadi. "Heritage Foundation" tashkiloti O'zbekiston uchun ma'lumotlarni yig'ish metodologiyasini o'zgartirib, konsolidatsiyalashgan budjet ma'lumotlaridan foydalanish natijasida ko'rsatkichlar ya'nada yomonlashib 66.9 ballgacha tushib ketishi mumkin.

6-jadval: O'zbekiston Respublikasida budjet defitsiti hamda tashqi qarz hajmi va amalda kutilayotgan subindikator qiymatlari

№	Subindikator komponentlari	2018-y.	2019-y.	2020-y.	2021-y.	2022-y.
1.1	Budjet defitsiti*	0.68%	-1.40%	-2.23%	-2.42%	-3.14%
	Budjet defitsitining oxirgi 3 yillik o'rtacha qiymati		-0.57%	-0.98%	-2.02%	-2.59%
	Komponent qiymati*		99.4	98.1	91.8	86.6
	Konsolidatsiyalashgan budjet defitsiti		-2.5%	-4.3%	-5.5%	-3.0%
1.2	Konsolidatsiyalashgan budjet defitsitining oxirgi 3 yillik o'rtacha qiymati			-2.7%	-4.1%	-4.3%
	Komponent qiymati**				66.4	63.7
2	Davlat qarzi ^[5]	28.3%	29.7%	39.0%	38.0%	36%
	Komponent qiymati		91.2	84.8	85.6	87.0
Komponentlarning "Iqtisodiy erkinlik indeksi" hisobotida aks etirilishi yillar kesimida						
	Hisobot yillari	2021-y.	2022-y.	2023-y.	2024-y.	2025-y.
	Subindikator qiymati*	98.3	96.6	95.6	89.7	86.7
	Subindikator qiymati**			85.4	69.6	67.8

*"Heritage Foundation" tashkiloti foydalanadigan ma'lumotlar bazasida (<https://data.imf.org/regular.aspx?key=61037799>) O'zbekiston Respublikasining budjet defitsiti sifatida "Davlat budjeti" va "Davlat maqsadli jamg'armalari"ning yil yakunlari bo'yicha saldosi olinadi. Tiklanish va taraqqiyot jamg'armasining daromadlari va xarajatlari to'g'risidagi ma'lumotlar ochiq taqdim etilmaganligi sababli aks ettirilmay kelingan.

**Tiklanish va taraqqiyot jamg'armasining ma'lumotlari ochiq ravishda taqdim etilishi, "Heritage Foundation" tashkilotining O'zbekiston Respublikasi uchun ma'lumotlarni yig'ish jarayoniga ta'sir o'tkazishi mumkin. Natijada konsolidatsiyalashgan budjet ma'lumotlaridan foydalanish subindikator qiymatini yanada pastlatib yuboradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

"Heritage Foundation" tashkilotiga tegishli bo'lgan Iqtisodiy erkinlik indeksining soliq yuki, davlat xarajatlari va fiskal salomatlik pozitsiyalari bo'yicha O'zbekiston Respublikasining 02.06.2020-yil PF-6003-sonli farmonida o'rnatilgan KPI ko'rsatkichlariga erishish imkoniyatlarini tahlil qilish davomida quyidagi xulosalarga kelindi.

Soliq yuki yo'nalishi bo'yicha:

- "Heritage Foundation" soliq yuki subindikator O'zbekiston Respublikasi uchun 2019–2020-yilgi ma'lumotlardan foydalanishi natijasida 2022–2023-yillar uchun o'rnatilgan KPI ko'rsatkichlariga qiyinchiliklarsiz erishish mumkin;
- 2030-yil uchun o'rnatilgan KPI ko'rsatkichlari budjet tizimida keskin o'zgarishlar talab qiladi, ya'ni soliq tushumlarining YAIMga nisbatini va foyda solig'i stavkasini 12%gacha tushirish talab etiladi.

Davlat xarajatlari yo'nalishi bo'yicha:

- davlat xarajatlarning YAIMga nisbati 2018-yildan boshlab o'sib kelayotgan sababli, kelgusida mazkur subindikatorning qiymati hozirgi 78.1 ballik ko'rsatkichdan 66.7 ballgacha tushib ketadi va bu yo'nalishdagi KPI ko'rsatkichlariga erishishni imkonsiz holga olib keladi;
- O'zbekiston Respublikasi KPI ko'rsatkichlariga erishish uchun Davlat xarajatlarning YAIMga nisbati 2022-yil 26.2%gacha, 2030-yil uchun 18.8%gacha tushirish talab etiladi.



- KPI ko'rsatkichiga erishish maqsadida Davlat xarajatlarining keskin qisqartirilishi kelajakda mamlakat rivojiga emas, balki iqtisodiyotning retsessiyaga tushib qolishiga olib keladi.

Fiskal salomatlik yo'nalishi bo'yicha:

- mazkur yo'nalishda 2022-yilgi KPI ko'rsatkichlariga erishish uchun O'zbekiston Respublikasi yil yakuniga qadar YAIMning 10%ga teng bo'lgan Davlat qarzini so'ndirishi kerak bo'ladi;
- subindikatorning birinchi komponenti (budjet defitsitining oxirgi 3 yillik o'rtachasi) – 2.1%ni tashkil etishi natijasida, hozirda YAIMning 38%ga teng bo'lgan Davlat qarzini to'liq qaytarib berib ham 2023-yilgi KPI ko'rsatkichlariga erishib bo'lmaydi;
- davlat qarzining xavfsiz darajasi sifatida YAIMning 60%, konsolidatsiyalashgan budjeti taqchilligining YAIMning 3% atrofida bo'lishi 2030-yil uchun ko'rsatilgan 99.5 ballik KPI ko'rsatkichi o'rniga 78.4 ballik darajagacha tushirib yuboradi;
- 2025-yilga borib "Heritage Foundation" tashkiloti O'zbekiston uchun konsolidatsiyalashgan budjet ma'lumotlaridan foydalanishi natijasida ko'rsatkichlar ya'nada yomonlashib 66.9 ballgacha tushib ketishi mumkin.

Bundan tashqari Iqtisodiy erkinlik indeksining soliq yuki va davlat xarajatlari pozitsiyalarida "to'liq erkinlikni kafolatlagan" davlatlar tahlili, mazkur yo'nalishlardagi mutlaq erkinlik mamlakatning rivojlangan darajasini yoki iqtisodiyotining barqarorligini anglatmasligini ko'rsatdi:

- soliq yuki bo'yicha 100 ballik ko'rsatkichni qayd etayotgan mamlakatlar asosan yoqilg'i-energetika mahsulotlarini eksport qiluvchi (BAA, Baxreyn, Saudiya Arabistoni, Qatar, Quveyt, Oman) yoki nisbatan kichik bo'lgan orol (Timor-Leste, Maldiv, Bagama) davlatlardir;
- davlat xarajatlari bo'yicha yuqori ko'rsatkich qayd etayotgan mamlakatlar asosan Afrika (Gaiti, Kongo Demokratik Respublikasi, Nigeriya, Efiopiya, Madagaskar, Sudan, Gvineya, Chad) mamlakatlari sanaladi;
- davlat xarajatlari pozitsiyasida yuqori natijalar qayd etgan mamlakatlarda inson rivojlanish indeksining o'rtacha ko'rsatkichi – 0.608 (MEDIUM HUMAN DEVELOPMENT), eng quyi o'rindagi davlatlarning inson rivojlanish indeksidagi o'rtacha qiymati – 0.819ni (VERY HIGH HUMAN DEVELOPMENT) tashkil etadi;
- davlat xarajatlari yo'nalishdagi "ijobiy" natijani salbiy ko'rsatkich sifatida qabul qilish mumkin;
- budjet defitsiti va davlat qarzi ustidan o'rnatilgan nazorat fiskal salomatlik pozitsiyasidagi ijobiy natija garovi hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasidagi mavjud vaziyat hamda Iqtisodiy erkinlik indeksining baholash metodologiyasining o'ziga xosligidan kelib chiqib quyidagilar tavsiya qilinadi:

1. Davlat xarajatlari hajmi, soliq stavkalari yoki iqtisodiyotga nisbatan soliq yukini kamaytirish bo'yicha takliflar qandaydir reytingni yaxshilash maqsadida emas, eng avvalo mamlakat manfaatlarini ko'zlagan holda aniq hisob-kitoblar asosida qabul qilinishi kerak.
2. Budjet intizomini oshirgan holda budjet defitsitini 1%dan ortib ketmasligini ta'minlash, "Korrupsiyani idrok qilish" indeksida O'zbekiston 2021-yil uchun 28 ball to'plagan holda 180 mamlakat ichida 140-o'rinda ekanligini inobatga olgan holda, jalb qilingan qarz mablag'larining maqsadli va samarali sarflanishi ^[6] ustidan nazorat o'rnatish.

Foydalangan adabiyotlar:

1. 2022 Index of Economic Freedom, Explore the Data. Internet resurs: <https://www.heritage.org/index/explore?view=by-region-country-year&u=637999400520368565>
2. 2022 Index of Economic Freedom, Methodology. Internet resurs: https://www.heritage.org/index/pdf/2022/book/02_2022_IndexOfEconomicFreedom_METHODODOLOGY.pdf
3. T. Ishmetovning 19.12.2022-yil Oliy Majlis Qonunchilik palatasining majlisidagi ma'ruza nutqi. Internet resurs: <https://www.youtube.com/watch?v=qDBJzuOUUH8>
4. Republic of Uzbekistan: 2022 Article IV Consultation-Press Release; Staff Report; and Statement by the Executive Director for the Republic of Uzbekistan. Country Report No. 2022/189. June 22, 2022. Internet resurs: <https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2022/06/22/Republic-of-Uzbekistan-2022-Article-IV-Consultation-Press-Release-Staff-Report-and-519919>
5. Moliya vazirligi. "O'zbekiston Respublikasi davlat qarzi holati va dinamikasi sharhi (2021-yil uchun)", 2-bet. Internet resurs: https://admin.openbudget.uz/media/post_attachments/Debt_Bulletin_4Q_2021.pdf
6. A. Sooray, R. Dzhumashev and F. Schneider, "How Does Corruption Affect Public Debt? An Empirical Analysis" World Development (2016), <http://dx.doi.org/10.1016/j.worlddev.2016.08.020>

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.



Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.